

Τετάρτη, 27 Απριλίου 2016

Γιώτα Φώτου στο Πινάκιο: Η μνήμη ορίζει την πορεία του καθενός

Η συγγραφέας Γιώτα Φώτου

«Μέσα στις κακουχίες ο άνθρωπος αφενός απαλλάσσεται από μάσκες και στερεότυπα επιβεβλημένα από την κοινωνία»

«Όταν κάποιος δεν μπορεί να χαρεί το παρόν, αγωνιώντας για το μέλλον, έχει χάσει τη μαγεία του έρωτα. Ο έρωτας είναι στιγμές, μόνο στιγμές»

«Καληνύχτα Κεμάλ, αυτός ο κόσμος δε θα αλλάξει ποτέ!» έγραφε ο Γκάτσος και δυστυχώς δικαιώνεται».

Σε ένα διώροφο της οδού Τσιμισκή στην Θεσσαλονίκη διαδραματίζονται οι πιο νευραλγικές στιγμές της νεότερης Ιστορίας της Ελλάδας. Η συγγραφέας Γιώτα Φώτου μέσα από ένα λογοτεχνικό μωσαϊκό μας ταξιδεύει πίσω στο χρόνο εκεί που η Ελλάδα ακροβατούσε. Εκεί που ο πόλεμος και οι διωγμοί είχαν δηλητηριάσει την ατμόσφαιρα και οι άνθρωποι ακροβατούσαν μέχρι να βρουν την ισορροπία τους για να κάνουν βήματα προς το μέλλον. Οι πληγές του παρελθόντος είναι ακόμη ανοιχτές, μπορεί να είναι καλά κρυμμένες μα είναι ανοιχτές!

Η κα. Φώτου μιλά στο Πινάκιο για το συγγραφικό της έργο, για «Το Διώροφο της Τσιμισκή» και αποκαλύπτει τι ήταν αυτό που την ώθησε να γράψει. Και ποιο ήταν το έναυσμα; Το τραγούδι «Danceme to the end of love».

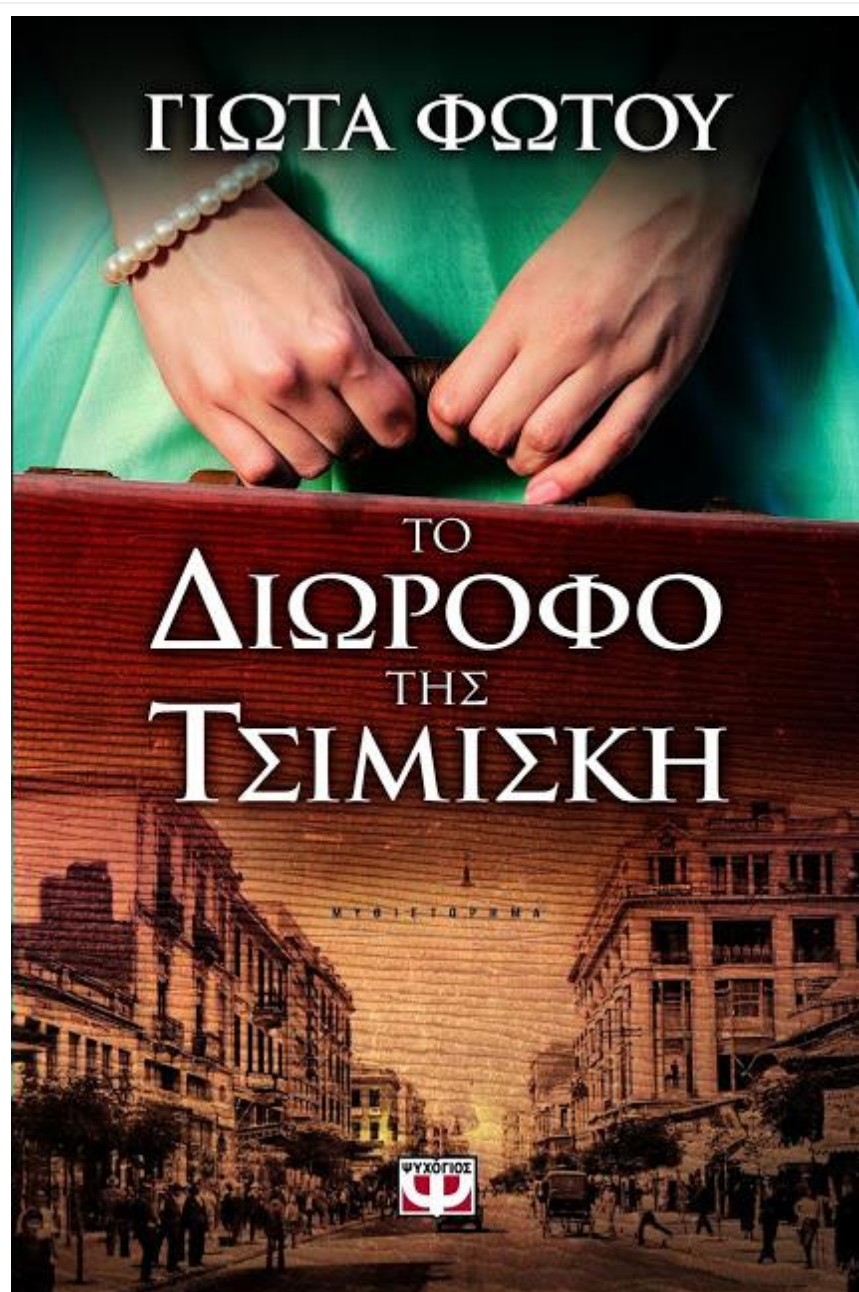
Συνέντευξη στον Λευτέρη Χ. Θεοδωρακόπουλο για το Πινάκιο

Η ίδια στην συνέντευξη της στο Πινάκιο εξηγεί «ότι ο Leonard Cohen το έγραψε έχοντας κατά νου τους εβραίους στα κρεματόρια που πέθαιναν με τη συνοδεία βιολιών. Ο συνειρμός της στιγμής με έστειλε στους εβραίους της Θεσσαλονίκης και μετά στις άλλες ομάδες που έζησαν εκεί». Η Γιώτα Φώτου από την τέχνη της μουσικής μεταπήδησε σε αυτήν της συγγραφής και δημιούργησε ένα αριστουργηματικό μυθιστόρημα το οποίο έχει προεκτάσεις κοινωνικές αλλά και πολιτικές.

Επίσης το βιβλίο της είναι επίκαιρο με όσα διαδραματίζονται τους τελευταίους μήνες στην Ελλάδα και αφορούν το Προσφυγικό ζήτημα. «Λυπάμαι που το λέω αλλά μπορεί κάποιος να συναντήσει τους ήρωες του βιβλίου μου στη σημερινή εποχή, να τους αναγνωρίσει στα πρόσωπα των προσφύγων της Ειδομένης, της Μυτιλήνης, των άλλων νησιών», λέει χαρακτηριστικά η συγγραφέας.

Διαβάστε την συνέντευξη που ακολουθεί αλλά και το βιβλίο της «Το Διώροφο της Τσιμισκή» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ψυχογιός.

Ένα διώροφο σπίτι στην Τσιμισκή, ένα σπίτι με συμβολική σημασία στις νευραλγικές περιόδους της ελληνικής Ιστορίας. Υπάρχει αυτό το σπίτι ή η παρουσία του είναι συμβολική;

Το Διώροφο της Τσιμισκή

«Όχι, δεν υπάρχει αυτό το σπίτι. Η παρουσία του στο βιβλίο συμβολίζει την πόλη της Θεσσαλονίκης, ενώ οι ένοικοί του ή όσοι σχετίζονται με αυτό δείχνουν τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα που είχε η πόλη εκείνη την εποχή».

Τι ήταν αυτό που σας ώθησε να συγγράψετε το συγκεκριμένο βιβλίο; Κάποιο ερέθισμα, κάποια ιστορία που θα χανόταν;

«Η μυθιστορία του βιβλίου είναι πέρα για πέρα φανταστική, ωστόσο πατάει πάνω σε ιστορικά γεγονότα που αφορούν τη Θεσσαλονίκη. Σ' αυτά ήθελα να εστιάσω. Αν και είμαι Λαρισαία, είμαι συνδεδεμένη με τη Θεσσαλονίκη, την πόλη που χαρακτηρίστηκε σαν «σταυροδρόμι των πολιτισμών». Ήμουν πολύ μικρή όταν για πρώτη φορά ενδιαφέρθηκα να μάθω για την ιστορία της, τα κτίρια, τους ανθρώπους που έζησαν σ' αυτή και στους οποίους οφείλεται ο

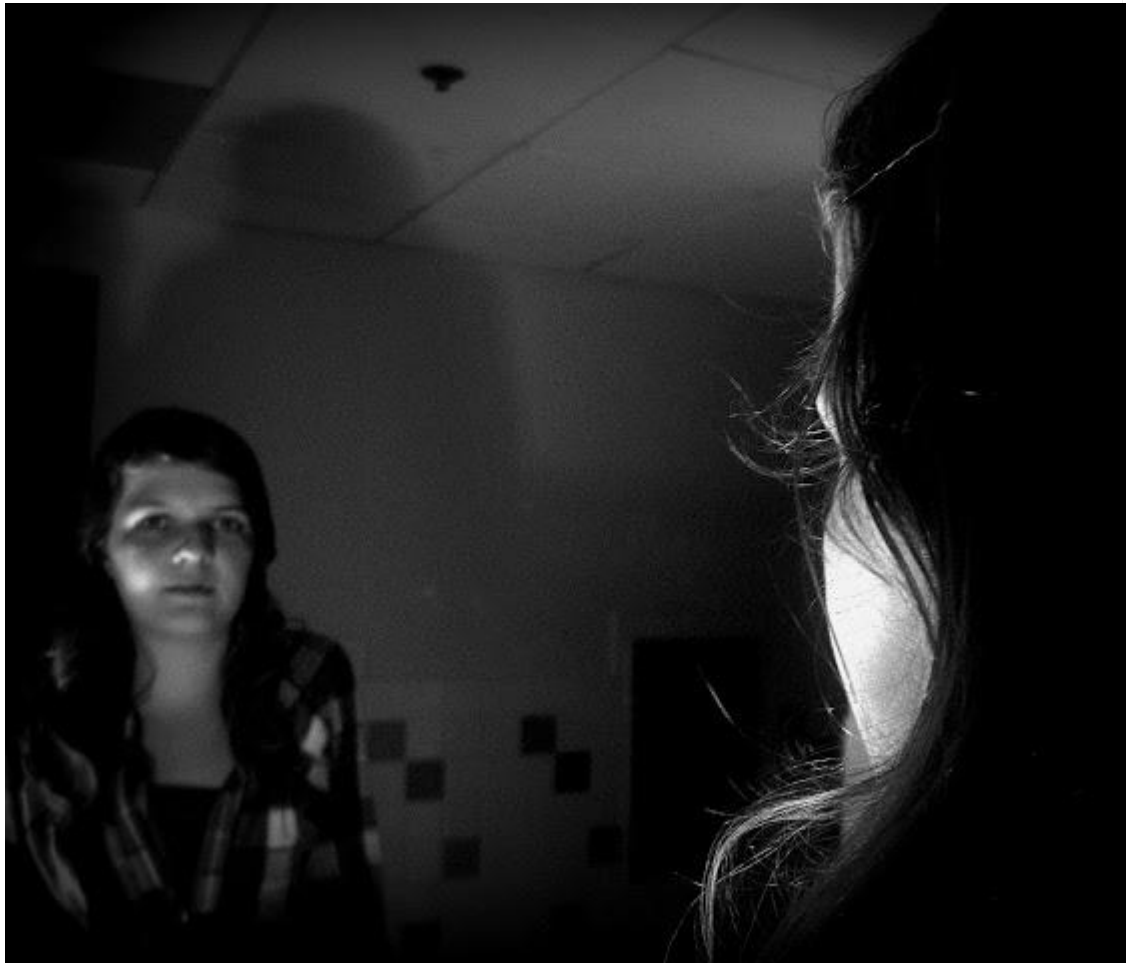
ιδιαίτερος χαρακτήρας της. Νομίζω ότι αυτό το βιβλίο το κουβαλούσα μέσα μου από χρόνια. Το ερέθισμα δόθηκε ξαφνικά, καθώς άκουγα μια μέρα το τραγούδι «Dance me to the end of love». Οι περισσότεροι θεωρούν ότι είναι ένα ερωτικό ή απλά αισθησιακό τραγούδι, δε δίνουν σημασία στους στίχους, δεν γνωρίζουν την πηγή έμπνευσης. Εγώ ήξερα ότι ο Leonard Cohen το έγραψε έχοντας κατά νου τους εβραίους στα κρεματόρια που πέθαιναν με τη συνοδεία βιολιών. Ο συνειρμός της στιγμής με έστειλε στους εβραίους της Θεσσαλονίκης και μετά στις άλλες ομάδες που έζησαν εκεί. Τότε ήταν που γεννήθηκαν μέσα μου οι βασικοί ήρωες του βιβλίου, τα γεγονότα, το σπίτι στην Τσιμισκή».

Πως κατορθώσατε και «δέσετε» την μικρασιατική καταστροφή, τον διωγμό των Ποντίων και τον αφανισμό των Εβραίων της Θεσσαλονίκης; Τι σας δυσκόλεψε όταν «χτίζατε» τις ιστορικές γέφυρες στις σελίδες του βιβλίου σας;

Η Σμύρνη καίγεται

«Δε δυσκολεύτηκα καθόλου. Είχα προφανώς ξεκαθαρίσει μέσα μου ότι στα γεγονότα αυτά οφείλεται η αλλαγή του πολιτισμικού χάρτη της Θεσσαλονίκης, μια αλλαγή που έγινε μέσα σε τρεις περίπου δεκαετίες. Επιπλέον έβλεπα όσα κοινά σημάδεψαν τους ανθρώπους αυτών των ομάδων τη συγκεκριμένη περίοδο όπως πόνος, ο ξεριζωμός, ο θάνατος. Όλα ετούτα βιώνονται από όλους με τον ίδιο τρόπο, δεν έχουν εθνικότητα».

«Ήξερα τι έκανα. Παρατηρούσα τους άλλους για να ξεφύγω από τις δικές μου σκέψεις, εκείνες που δεν άντεχα... Σε κάθε πρόσωπο έβλεπα μια ιστορία», μονολογούσε στην αρχή η Ειρήνη Δελιόγλου. Αυτό συμβαίνει σε όλους μας; Βλέποντας τα πρόσωπα των άλλων τρυπώνουμε στις δικές τους ιστορίες για να αποδράσουμε από τα δικά μας προβλήματα;

Βλέπουμε τον εαυτό μας στα πρόσωπα των άλλων;

«Νομίζω ότι συμβαίνει στους περισσότερους αν όχι πάντα, τουλάχιστον σε δύσκολες εποχές. Δεν είναι διέξοδος, είναι αναβολή ενασχόλησης με τα προσωπικά θέματα, είναι αναζήτηση θάρρους, παρηγοριάς, παραδειγμάτων. Έτσι και αλλιώς τα δικά του προβλήματα ο καθένας αργά ή γρήγορα θα αναγκαστεί να τα αντιμετωπίσει».

«Πότε έρχεται το τέλος της αγάπης;», αυτό το τέλος μπορεί ο κάθε άνθρωπος να το ορίσει;

Προσωπική υπόθεση του τέλους του έρωτα

«Προσωπικά πιστεύω ότι η αγάπη, η αληθινή αγάπη δεν έχει τέλος. Ο έρωτας έχει. Ο κάθε άνθρωπος έχει διαφορετικούς τρόπους να ορίσει το τέλος του έρωτα. Είναι προσωπική υπόθεση».

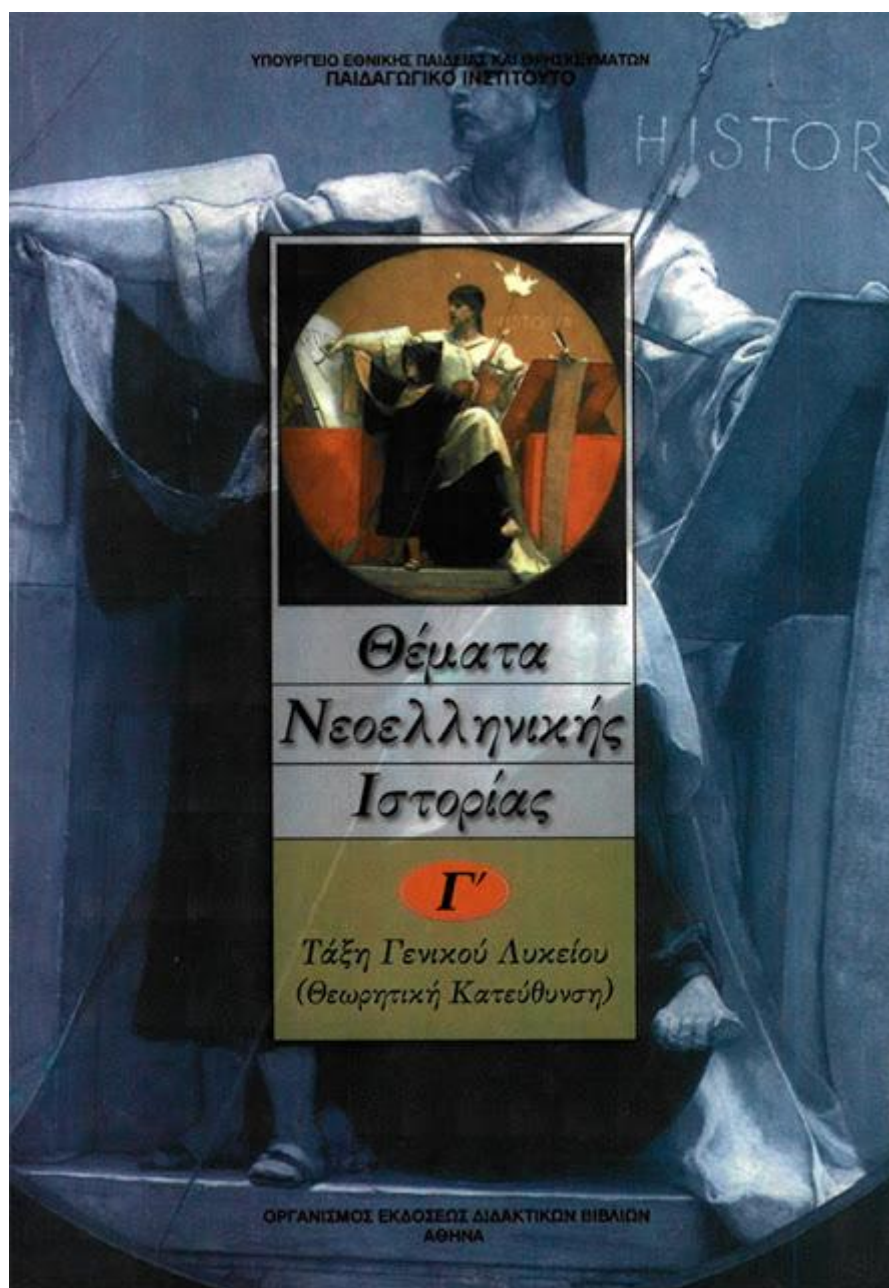
«Κάποτε είχα πει θα φύγω. Κάποτε. Δεν έφυγα. Οι χοροί τελείωσαν κι εγώ ήμουν ακόμη εκεί, παγιδευμένη στα μουντά Σαββατοκύριακα, αδύναμη μπρος σε αποφάσεις»... γενικά εγκλωβιζόμαστε σε σχέσεις που μας τραβάνε πίσω;

Οι χοροί τελείωσαν κι εγώ ήμουν ακόμη εκεί

«Δυστυχώς έτσι γίνεται συχνά. Σίγουρα υπάρχουν άνθρωποι δυνατοί, με ξεκάθαρες απαιτήσεις από τους άλλους ακόμα κι από τον ίδιο τους τον εαυτό, που μπορούν εγκαίρως να προχωρούν εγκαίρως σε αποφάσεις αποδεχόμενοι το τέλος κάθε κύκλου. Πολλοί όμως δείχνουν ανοχή στα πρώτα σημάδια παρακμής μιας σχέσης, επιμένουν σε μάταιες, ανώφελες προσδοκίες, ελπίζουν σε ανατροπές που ποτέ δεν πρόκειται να έρθουν, αφήνουν τον εγωισμό να έχει τον πρώτο λόγο. Όλα αυτά στην καλύτερη περίπτωση είναι χάσιμο χρόνου».

«Το επόμενο πράγμα που θυμόταν ο Παναγιώτης Χαραλαμπίδης ήταν οι παράγκες της Καλαμαριάς, εκεί όπου οι πρόσφυγες είδαν τα όνειρα τους να γκρεμίζονται αφού τίποτα στην Ελλάδα δεν ήταν όπως το περίμεναν». Αλήθεια γιατί στα σχολικά βιβλία δεν γίνεται μέχρι σήμερα αναφορά στις συνθήκες που βρήκαν οι Έλληνες πρόσφυγες; Σας ενοχλεί αυτό το γεγονός;

Το βιβλίο της Ιστορίας της Γ' Λυκείου της Θεωρητικής κατεύθυνσης

«Δούλεα για χρόνια στην εκπαίδευση και μπορώ να πω ότι είναι πολλά αυτά που με ενοχλούν στα σχολικά βιβλία. Ωστόσο πιστεύω στη δύναμη του εκπαιδευτικού ο οποίος μπορεί και έχει τη δυνατότητα να πάει πέρα από τα εγχειρίδια, να δώσει στα παιδιά έναυσμα για αναζήτηση, να τους οδηγήσει σε δικά τους συμπεράσματα. Ένας καλός τρόπος να το πετύχει αυτό είναι τα αυθεντικά λογοτεχνικά κείμενα. Για το συγκεκριμένο θέμα των Ποντίων ή των Μικρασιατών υπάρχουν αξιόλογα βιβλία καταξιωμένων συγγραφέων που αφορούν ακόμα και σε μικρότερες ηλικίες και τα οποία μπορούν να γίνουν εργαλεία στα χέρια του εκπαιδευτικού. Εξάλλου η εισαγωγή λογοτεχνικών κειμένων στο σχολείο συνάδει με τις αρχές των αναλυτικών προγραμμάτων».

«Άκουγε τους μεγάλους το βράδυ να μιλούν για τις ημέρες που άφησαν πίσω, τα σπίτια τους, τα χωράφια τους, τις γιορτές, τα πανηγύρια και το μυαλό του δεν μπορούσε να

αντιστοιχίσει τα λεγόμενα τους με εικόνες, να τα ντύσει με χρώματα και μυρωδιές». Το γεγονός που ήθελε να το αποτυπώσει με χρώματα και σχέδια όσα άκουγε δείχνει την δύναμη της παιδικής ζωγραφιάς; Τα παιδιά επικοινωνούν με αυτόν τον τρόπο;

Η ανάγκη των παιδιών να ζωγραφίσουν

«Το παιδί για να κατανοήσει τον προφορικό αλλά και τον γραπτό λόγο πρέπει να τον μετουσιώσει σε δικές του εικόνες οι οποίες θα αναδυθούν από προγενέστερα προσωπικά βιώματα. Πάνω σε προηγούμενες εμπειρίες στηρίζει τη νέα γνώση. Αν αυτές οι εμπειρίες δεν υπάρχουν θα πρέπει να ξεκινήσει από το μηδέν κι αυτό είναι μια ιδιαίτερα δύσκολη διαδικασία ιδίως στις μικρές ηλικίες».

«Και ο πόλεμος δεν είναι έργο του Θεού, είναι έργο των ανθρώπων που έχασαν την αγάπη και έπαψαν να είναι άνθρωποι»... σήμερα με όλα αυτά που συμβαίνουν πιστεύετε πως υπάρχουν άνθρωποι;

«Η κυκλοφορία αυτού του βιβλίου και η επιτυχία του με έκαναν πολύ χαρούμενη. Το μόνο σημείο που με στενοχωρεί είναι που κατά κάποιον τρόπο έγινε τόσο επίκαιρο. Όταν πριν από τέσσερα χρόνια άρχισα να το γράφω δεν περίμενα ότι ανάλογα γεγονότα με αυτά που περιέγραφα θα τα έβλεπα να συμβαίνουν εμπρός μου. Δυστυχώς βρισκόμαστε πάλι μπρος σε μια κατάσταση όπου τα συμφέροντα κάποιων δεν υπολογίζουν ζωές, πατρίδες, περιουσίες.

«Καληνύχτα Κεμάλ, αυτός ο κόσμος δε θα αλλάξει ποτέ!» έγραφε ο Γκάτσος και δυστυχώς δικαιώνεται».

Διαβάζοντας το σημείο: « Ο έρωτας δίνει ελπίδα για ζωή, γίνεται κινητήρια δύναμη, προσφέρει προοπτικές, διώχνει την μαυρίλα. Ο έρωτας είναι ανάγκη, είναι καταφύγιο. Κάνει τον άνθρωπο να αντέχει στις κακουχίες....» Μου ήρθε στο νου η φωτογραφία του μωρού που γεννήθηκε στην Ειδομένη. Υπάρχουν στοιχεία ταύτισης; Και ο κόσμος στις κακουχίες βρίσκει την χαμένη του επαφή;

Λυπάμαι που το λέω αλλά μπορεί κάποιος να συναντήσει τους ήρωες του βιβλίου μου στη σημερινή εποχή, να τους αναγνωρίσει στα πρόσωπα των προσφύγων της Ειδομένης, της Μυτιλήνης...

«Μέσα στις κακουχίες ο άνθρωπος αφενός απαλλάσσεται από μάσκες και στερεότυπα επιβεβλημένα από την κοινωνία κι αφετέρου αξιολογεί στη σωστή βάση όσα τον απασχολούν και τον ενδιαφέρουν βάζοντας προτεραιότητες. Ναι, ο έρωτας μέσα στην απελπισία ταυτίζεται με τη ζωή, δίνει ελπίδα, κάνει τον άνθρωπο πιο αληθινό.

Λυπάμαι που το λέω αλλά μπορεί κάποιος να συναντήσει τους ήρωες του βιβλίου μου στη σημερινή εποχή, να τους αναγνωρίσει στα πρόσωπα των προσφύγων της Ειδομένης, της Μυτιλήνης, των άλλων νησιών».

Ο άνθρωπος είναι φτιαγμένος να ελπίζει μέχρι την τελευταία στιγμή... Είναι το ένστικτο της επιβίωσης αυτό που μας κυριαρχεί;

Το ένστικτο της επιβίωσης

«Ευτυχώς έχουμε έναν μηχανισμό που μας ωθεί να προσπαθούμε ως την τελευταία στιγμή με τη σκέψη στην καλύτερη δυνατή έκβαση. Ένας άλλος σημαντικός μηχανισμός που υπάρχει στον άνθρωπο είναι αυτός που με σύμμαχο τον χρόνο τον κάνει να ξεπερνά τον πόνο, να πιάνεται πάλι από τη ζωή ακόμα κι όταν έχει βιώσει τη φρίκη και τη κτηνωδία, όπως η Ρόζα του βιβλίου».

Θα μου σχολιάσετε μια φράση σας που την βρήκα δυνατή: έβλεπε τα σημάδια του πολέμου στα πρόσωπα των ανθρώπων...

«Δεν χρειάζεται να τη σχολιάσω. Το μόνο που έχω να κάνω είναι να σας παραπέμψω σε εικόνες ανθρώπων που έφυγαν από τον πόλεμο της Συρίας. Το πρόσωπό τους τα λέει όλα».

«Ο έρωτας δε ζει για το μέλλον, ζει μόνο για τις δυνατές στιγμές του παρόντος», ένα ακόμη σχόλιο σας

«Όταν κάποιος δεν μπορεί να χαρεί το παρόν, αγωνιώντας για το μέλλον, έχει χάσει τη μαγεία του έρωτα. Ο έρωτας είναι στιγμές, μόνο στιγμές. Μακάρι αυτές οι στιγμές να είναι πολλές, όσο το δυνατόν περισσότερες».

Το 1915 εκατοντάδες χιλιάδες Αρμένιοι θανατώθηκαν από τους Τούρκους κατά την διάρκεια της μετακίνησης τους από την Συρία. Τόσα χρόνια οι Τούρκοι δεν έχουν αναγνωρίσει καμία γενοκτονία. Ούτε αυτή των Ποντίων. Σας θλίβει, σας θυμώνει το γεγονός ότι καμία ελληνική κυβέρνηση δεν το διεκδίκησε ποτέ;

«Με πονάει ιδιαίτερα κι ας μην έχω ποντιακές ή αρμένικες ρίζες. Με πονάει σαν άνθρωπο. Θα ήθελα να δω έστω και αργά κάτι περισσότερο από κάποια κυβέρνηση. Θεωρώ ότι θα είναι η ελάχιστη τιμή για όσους έχασαν τη ζωή, το μέλλον, τις πατρίδες τους. Το δικαιούνται».

Ο τρόπος που πέθανε η Λούλα ήταν μοιραίος; Ήταν γραφτό να φύγει έτσι;

«Ήταν αναγκαίος. Από τη στιγμή που έχασε τους δικούς της, η ζωή για τη Λούλα ήταν βάρος. Περίμενε τη λύτρωση μόνο από το θάνατο και μάλιστα από έναν θάνατο παρόμοιο με εκείνον της οικογένειάς της. Θυσιάστηκε πιστεύοντας ότι με τον τρόπο αυτό ανταποκρίνεται στο χρέος που είχε απέναντι στα παιδιά της, ένα χρέος που παλιότερα δεν κατάφερε να εκπληρώσει. Ένιωθε ένοχη που δεν μπόρεσε να τα βοηθήσει».

Ο Νίκος πίστευε πως ο έρωτας έρχεται και δεύτερη φορά στη ζωή των ανθρώπων, κι ίσως τότε να είναι ακόμη πιο δυνατός γιατί συγκεντρώνεται στην δύναμη της στιγμής, έχοντας πλέον την επίγνωση της ματαιότητας των αιώνιων όρκων... ένα σχόλιο σας.

«Ναι, πιστεύω ότι ο έρωτας μπορεί να έρθει στη ζωή κάθε ανθρώπου περισσότερες από μία φορές. Αλίμονο αν δεν ερχόταν! Τη δεύτερη ή την τρίτη φορά μπορεί να στερείται του αυθορμητισμού και της αθωότητας του πρώτου έρωτα, ωστόσο είναι πιο ώριμος κουβαλώντας πλέον την προγενέστερη εμπειρία. Ακόμα και η επίγνωση του πόνου που κουβαλά –αυτή η επίγνωση που δεν υπάρχει την πρώτη φορά- δρα θετικά, του δίνει άλλη δυναμική».

«Με ποιο δικαίωμα κάποιοι αποφάσισαν να στείλουν στο μαύρο χρώμα άτομα που ακόμα δεν είχαν χαρεί τη ζωή;», αναρωτήθηκε η Αλέγκρα. Ο πόλεμος έχει λογική;

Ο πόλεμος έχει την δική του λογική

«Έχει τη δική του λογική η οποία φυσικά δεν είναι σωστή, ούτε αποδεκτή από την πλειοψηφία. Ωστόσο όλοι μπορούμε να καταλάβουμε τι περιμένουμε να ακολουθήσει ενός πολέμου, τι πρόκειται αυτός να αφήσει πίσω. Ίσως δεν καταλαβαίνουμε επακριβώς τους λόγους, τις αιτίες αλλά ακόμα κι αυτές έχουν λογική που στηρίζεται στο συμφέρον ατόμων που μόνο κατ' ευφημισμό ονομάζονται άνθρωποι».

Οι πληγές που άφησε ο πόλεμος και στην συνέχεια ο εμφύλιος έχουν επουλωθεί σήμερα ή θεωρείτε πως είναι ανοιχτές;

«Πιστεύω ότι μετά από τόσα χρόνια έχουν μεν ξεθωριάσει αλλά είναι ακόμα ανοιχτές κι όχι μόνο σε προσωπικό αλλά και σε εθνικό επίπεδο».

Άραγε οι πράξεις των προγόνων ορίζουν την πορεία του κάθε ανθρώπου;

«Ναι, είμαι σίγουρη πως για να ανοίξει κάποιος φτερά πρέπει να έχει ρίζες κι αυτό είναι που φαίνεται σε όλα τα βιβλία μου. Δεν ήρθαμε στη ζωή από το πουθενά. Ο δρόμος πάνω στον οποίο περπατάμε έχει χαραχθεί από προγενέστερους, ανθρώπους που δεν γνωρίσαμε αλλά τους κουβαλάμε μέσα μας. Υπάρχει κάποιο είδος κυτταρικής μνήμης όπου κατά κάποιο τρόπο είναι χαραγμένες οι πράξεις των προγόνων κι αυτή η μνήμη ορίζει την πορεία του καθενός».

Τέλος, ποιο θα είναι το επόμενο σας συγγραφικό εγχείρημα; Δουλεύετε πάνω σε κάτι αυτό τον καιρό;

«Είναι υπό έκδοση ένα μυθιστόρημα για μεγάλα παιδιά με τίτλο «Με 6 κλικ» πάντα από τις εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, ενώ εδώ και ενάμιση χρόνο δουλεύω πάνω σε ένα μυθιστόρημα για ενήλικες. Διαφορετικό από το Διώροφο της Τσιμισκή αλλά με ιστορικό υπόβαθρο επίσης».